

احیاء زندگی شبانه در بافت شهری خیابان لاله‌زار

مرضیه آزاد ارمکی^{*۱}

چکیده

بافت فرسوده شهری بخش بزرگی از شهرهای ایران را تشکیل می‌دهد. بسیاری از مناطق تهران با چنین مسائلی روبه‌رو است و لزوم ساماندهی این فضاهای شهری بیشتر بر ما آشکار می‌شود. لذا مفهومی به نام زندگی شبانه به وجود می‌آید که به تشویق فعالیت‌های گوناگون اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در ساعات بیشتری از شبانه‌روز توجه دارد. استفاده شبانه‌روزی از فضا نه تنها آن را مستهلک نمی‌کند؛ بلکه حضور و فعالیت مستمر شهروندان را بر آن اهمیتی می‌بخشد که چه مردم و چه مدیران شهری در حفظ و نگهداری آن کوشا تر می‌گردند. در این مقاله با توجه به شاخص‌های مؤثر بر زندگی شبانه و نیز شناخت کلی از ویژگی‌های مختلف شهر تهران و ویژگی‌های محدوده تاریخی لاله‌زار به ارائه راهکارهایی در جهت ایجاد کاربری پیشین به منظور سرزندگی، کاهش آسیب‌های اجتماعی و کالبدی، جذب سرمایه و بازگرداندن هویت اصلی این محدوده پرداخته شده است. در این مقاله، بنا بر ماهیت موضوع از دو روش کیفی و کمی، استفاده شده است. در ادامه داده‌های مورد نیاز از جامعه آماری منتخب جمع‌آوری شده و پس از دسته‌بندی و استخراج با روش آماری SPSS مورد تحلیل قرار گرفته است. نتایج به‌دست‌آمده حاکی از آن است که شاخص‌های زندگی شبانه از جمله احساس امنیت، دسترسی به حمل و نقل عمومی، جذابیت و زیبایی فضا، افزایش ساعات فعالیت‌ها و همچنین برگرداندن کاربری گذشته در ساعاتی از شب می‌تواند موجب جذب مردم و پویایی این فضا باشد و نیز هویت اصلی این خیابان را تا حدودی به آن باز گرداند.

کلید واژگان: زندگی شبانه، فضای شهری، سرزندگی، هویت، بافت فرسوده.

دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۰۴ - 2021/01/23

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۲/۰۵ - 2021/04/25

پرتال جامع علوم انسانی

۱. استادیار، گروه معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.

مقدمه

زندگی شهرهای مدرن همواره با یک‌سری مؤلفه‌هایی همراه بوده است. حضور همیشگی و فراگیر غریبه‌ها یکی از این مؤلفه‌های دائمی زندگی شهری است. به گفته باومن در واقع غریبه‌ها ابداعی مدرن نیستند، ولی غریبه‌هایی که مدت طولانی حتی تا ابد، غریبه می‌مانند، ابداعی مدرن هستند. زیست شبانه در کلان‌شهرها نیاز به درک فضا، زمان و معماری دارد که بسیار برگرفته از امر فرهنگ است. بسیاری هنگام پرداختن به امر زیست‌شبانه به مقوله آسیب‌های این تجربه زیسته می‌پردازند و از این افق آن را مورد تحلیل قرار می‌دهند که البته این تنها وجه زیست‌شبانه نیست. امروزه کلانشهرها با مسایل بسیار گوناگون و پیچیده‌ای چون جمعیت بالا، آلودگی هوا و تقسیم‌کار مواجه هستند که جزء جدایی‌ناپذیر زندگی معاصر است. به نظر می‌رسد ضرورت وجود فضاهای شهری فعال به عنوان مکمل ظرفیت‌های زیست‌شبانه در شهر، جز بایدهای سیاست‌گذاری‌های شهری است. تا اندازه‌ای که اگر به آن‌ها توجه لازم مبذول نگردد، کنش‌های زندگی شهری خود فضاها و فرصت‌های چنین تجربه زیستی را به‌طور خودکار فراهم خواهند کرد؛ جایی که در آن هم به امر فراغت و هم اقتصاد توجه خواهد شد. تا پیش از قرن نوزدهم، روندهای جهانی بر بازسازی شهرها و بازیابی توان اقتصادی متمرکز بود، زمان کار یا زمان روز، مهم‌ترین زمان زندگی محسوب می‌شد و زمان شب به‌عنوان زمان بیهوده تلقی می‌شد. در نتیجه این نوع زمان‌بندی رفتاری، موجب ایجاد اختلال‌های کارکردی اجتماعی زیادی می‌شد. مراکز شهری متناسب با نقش خود، با مشکلات متعددی روبه‌رو بودند که نهایتاً منتج به انحطاط تدریجی آن‌ها شد (کارمونا، ۱۳۸۲).

این در حالی است که در اکثر شهرهای جهان، فضاهای عمومی فعال شبانه، جایی که افراد بتوانند اوقات فراغت خود را در آن سپری کنند، وجود ندارد و شهرها بعد از غروب آفتاب یک دوره مرده و خالی از زندگی سرزنده و شاداب می‌شوند. ایجاد سیمای شبانه در شهرها، مستلزم توجه اکید به شرایط فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی خاص است. اغلب شهرهایی که دارای جاذبه توریستی و گردشگری هستند دارای اولویت در فراهم آوردن فعالیت در شب می‌باشند. در این شهرها تحلیل ابزارهای جذب سرمایه و تداوم رقابت سالم اقتصادی جهت تحقق اقتصاد شبانه و بررسی نقش بالقوه این عوامل در افزایش پیوند اجتماعی، امری مهم و ضروری است. امروز جریان ایجاد فعالیت در شهرها و کشورهای توریستی در شب‌هنگام موجب شده است تا استفاده بیشتری از ساعات مرده شهری یعنی شب شود. این به معنای ایجاد حیات دائمی در طول شبانه‌روز می‌باشد.

شهر تهران نیز از این حیث تغییرات بی‌نصیب نیست. زیست شبانه به‌عنوان عنصری از سبک زندگی ساکنان تهران، بیشتر شبیه یادآور عرصه‌های دلهره‌آور و دارای مضامین آسیب‌شناختی است. ولی از آنجا که زندگی شهری به‌طور کلی تجربه‌ای به‌شدت دوگانه است، هم جاذبه دارد هم دافعه. امروزه به علت تغییر الگوهای کار، سبک زندگی و محدودیت‌های ساختار زمانی به‌وجودآمده از زندگی شهری در تهران، توجهات به‌منظور بهره‌مندی بیشتر از زمان، به حیات شبانه و تداوم زندگی جمعی

در ساعات پس از کار روزانه معطوف ساخته است. لئون کریتزمن^۱ معتقد است با در اختیار گرفتن زمان شب، ما زمان بیشتری خلق نمی‌کنیم؛ بلکه از زمانی که در اختیار داریم مؤثرتر بهره می‌گیریم و از محدودیت زمانی خارج می‌شویم؛ بنابراین، می‌توان گفت شهر نمایشی در زمان است و کیفیت حاصل از گذشت زمان باعث معنادارتر شدن فضا می‌شود (کارمونا، ۱۳۸۲).

بیان مسئله

امروزه شهرنشینی کشور ما با بهره‌وری بسیاری کمی همراه است و بیش از یک‌سوم زمان زندگی در شهرها کاملاً بلااستفاده باقی مانده است و در ساعاتی از شب که خالی از جمعیت می‌شود، آسیب‌های اجتماعی را به همراه دارد. یکی از مناطق مهم و حائز اهمیت خیابان لاله‌زار است که در گذشته مرکز نوگرایی، هنر ایران و نمودی از گذر تاریخ و بازتاب زندگی اجتماعی و محل بروز رویدادهای متنوع شهر از قبیل رفت‌وآمد، تبدلات فرهنگی و تفریح بوده است. از این‌رو این فضا به عنوان فضاهای فرهنگ‌ساز و محلی برای روابط اجتماعی بسیار حائز اهمیت هستند. امروزه با تبدیل این فضا به کاربری‌های تجاری (مرکز خرید لوستر و روشنایی)، بسیاری از ارزش‌های آن به دست فراموشی سپرده شده است.

خیابان لاله‌زار با پیشینه تاریخی خود و با توجه به ماهیت اصلی آن به عنوان فضای جمعی و حاوی ارزش‌های فرهنگی و تاریخی، امروزه ارزش‌های بسیاری را به دست فراموشی سپرده است. در این منطقه می‌بایست از طریق اتخاذ راهکارها و تصمیمات، علاوه بر رفع نیازهای افراد جهت گذراندن اوقات فراغت در هنگام شب، از اختلال‌های کارکردی اجتماعی که در این مراکز شهری موجب زوال تدریجی می‌گردد، جلوگیری نمود. منطقه لاله‌زار در ساعات روز پرجمعیت و پرتراфик است که دارای کمترین تناسب با کالبد و هویت بافت است و در شب هنگام خالی از جمعیت شده و زمینه را برای وقوع جرم و بزهکاری در سطح شهر فراهم می‌کند. پیش از آنکه این خیابان مانند سایر مکان‌های تاریخی دچار آسیب‌های جدی شده و هویت تاریخی و فرهنگی آن از بین برود، می‌توان با ایجاد اقتصاد شبانه در این خیابان مطابق با کاربری گذشته در هنگام شب سرمایه‌های بیشتری را بدان جذب کرد. این عواملی موجب شده است تا توجه بسزایی به منطقه نامبرده شود و در احیای کاربری بناهای آن همکاری‌های بیش از پیش ارائه گردد تا هویت اصلی این خیابان به آن بازگردد و بار دیگر محیطی سرزنده و به دور از آسیب‌های اجتماعی و کالبدی را در آن دیده شود. این اتفاق در صورت موفق بودن خواهد توانست افراد علاقه‌مند به گذراندن اوقات فراغت را به خود جذب کند. نتیجه تأمین فضای شهری شبانه و مکانی جهت برقراری تعاملات اجتماعی با احیای کاربری پیشین با حفظ هویت اصلی در مرکز شهر خواهد بود. این مقاله با اهدافی چون جایگذاری کاربری پیشین در ساعاتی از شب جهت

^۱-Leon Kreitzman

هویت بخشیدن و سرزندگی به بافت و نیز ایجاد تعاملات اجتماعی شب هنگام جهت کاهش آسیب‌های اجتماعی و آسیب‌های کالبدی بافت نگارش شده است. از این رو سؤالات مقاله به قرار زیر است:

۱. چه مؤلفه‌هایی در تقویت فضای شبانه شهری و کاهش آسیب‌های اجتماعی و کالبدی بافت لاله‌زار مؤثر می‌باشند؟
۲. آیا تغییر کاربری کنونی به کاربری پیشین در شب هنگام، می‌تواند احیاکننده هویت اصلی بافت باشد؟

مروری بر زیست‌شبانه در دنیا

پژوهش‌های خارجی که در مورد امر زیست‌شبانه در شهرهای مختلف انجام شده است از افق‌های مختلفی به مسئله پرداخته است. بیشتر این پژوهش‌ها ذیل اقتصاد شبانه انجام شده است. در زمینه زیست شبانه در داخل کشور پژوهش‌های اندکی انجام شده که این مسئله نشان‌دهنده بی‌توجهی به مفهوم زیست شبانه در ایران معاصر است. برای مثال ون لیمپت^۱ و همکاران او (۲۰۱۲) نشان می‌دهند که حیات شبانه در دهه‌های اخیر به موضوع فرهنگی و اقتصادی مهمی تبدیل شده است. تأکید بر بازسازی و بازطراحی شهرهای جدید بر اساس منطق جدید حاکم بر فضاهای شهری تأکید دارد. از نظر محققان، مسئله‌ی امنیت در حیات شبانه و پیوند آن با سرگرمی از مهم‌ترین مسائل حیات شبانه است. حجم بالایی از جرایم، سوء مصرف مواد و خشونت در حیات شبانه رخ می‌دهند. بر اساس اسناد، مصاحبه‌ها و مشاهدات، محققان مکانیسم‌های برقراری امنیت را در شهرهای روتردام و اوترخت هلند بررسی و تحلیل کرده‌اند که نشان از همکاری نهادهای مردمی، پلیس و سایر نهادهای دخیل در امنیت و فراغت در ایجاد حیات شبانه در هلند و تبدیل آن به شهرهای ۲۴ ساعته دارد. لئون کریتزمن محقق علوم اجتماعی در کتاب "جامعه ۲۴ ساعته" به دامنه‌ای از عوامل شناخته‌شده و قابل قبول از جمله تغییرات اجتماعی و جمعیتی، تغییر در الگوهای کار، میل به خروج از زندگی روزمره و انجام امور بیشتر و متنوع‌تر و افزایش درآمد اشاره می‌کند که از شهرهای امروز باعث می‌شوند مردم هرچه بیشتر خدماتی را در ساعات بیشتری از شبانه‌روز طلب کنند و معتقد است که این خواسته‌ها روز به روز در حال افزایش است. او بیشترین تأثیر و ارتباط این خواسته‌ها را با بخش تفریحات و سرگرمی و گذران اوقات فراغت می‌داند، به عقیده او تقاضای فزاینده‌ای برای توضیحات و سرگرمی‌های شبانه هر چه بیشتر در بیرون از خانه به ویژه در مورد رستوران‌دارها، کلوپ‌ها، فضاهای شهری، تفریح‌گاه‌ها و... به‌خصوص در آخر هفته و ایام خاص وجود دارد. او همچنین در این موارد که در سال‌های اخیر ساکنان برخی شهرها به ویژه نوجوانان به مصرف‌کنندگان سیری‌ناپذیر تبدیل شده‌اند، نیز هشدار می‌دهد. او بسیاری از مردم و جوانان را در شهرها، به‌ویژه در شهرهای اروپایی، دارای درآمد کافی برای هر نوع انتخابی در تفریح و سرگرمی که بخواهند، می‌داند و ذکر می‌کند که شرکت‌ها

^۱-Van Liempt

و مؤسساتی که انواع تفریحات را در ساعات شب فراهم می‌کند، هرچه، هرکجا و هر وقت که مردم طلب کنند را مهیا می‌کنند. او توجه به مفهوم واقعی و درست ۲۴ ساعته و ارتباط آن با پویایی و بازسازی شهری را مورد توجه قرار می‌دهد.

مسئله‌ی مهم دیگر توجه به فضاهای فرهنگی و نقش آن‌ها در زیست‌شبانه است. بسیاری از موزه‌ها، گالری‌ها و غیره هنوز هم در تهران بر اساس ساعت اداری فعالیت می‌کنند و با توجه به اینکه بسیاری از افراد در این ساعات درگیر کار روزانه‌اند، در عمل بخش بزرگی از فضاهای فرهنگی از کار افتاده است. برنامه‌ی سینماها نیز تا ساعت ۱۲ شب است و در عمل پس از ساعت ۱۲ شب که بسیاری از جوانان در خانه‌های خود به تماشای فیلم می‌پردازند هیچ فضای عمومی برای این سبک زندگی جدید ایجاد نشده است؛ به عبارت دیگر فضاهای بسیاری در تهران شب‌ها عملاً بدون استفاده می‌مانند؛ در حالی که فعالیت‌های اقتصادی در چنین فضاهایی شب‌ها می‌تواند پر بازده‌تر باشد.

گاسپودینی (۲۰۰۹) بر موزه‌گردی، رفتن به سینما و تئاتر در اوقات شبانه‌ی مردم محلی و همچنین نقش توریست‌ها در اقتصاد یونان تأکید می‌کند و معتقد است که کافه‌ها، رستوران‌ها و سایر فضاهای تفریحی یگانه فضایی‌اند که زیست‌شبانه در آن‌ها اتفاق می‌افتد. فعالیت‌هایی چون ورزش، خرید کردن، خوردن انواع غذا و نوشیدنی‌ها، از عمده فعالیت‌های حیات شبانه‌ی بسیاری از پایتخت‌های جهان است که اقشار مختلف اجتماعی به‌ویژه نسل‌های جوان‌تر به انجام آن می‌پردازند.

طرح بهسازی و بازسازی خیابان لاله‌زار در سال ۱۳۷۳ توسط "مهندسين مشاور کامران صفامنش و همکاران" در سه جلد تهیه گردیده است که جلد اول شامل آلبوم نقشه‌های وضع موجود و پیشنهاد بدنه غربی خیابان و جلد سوم گزارش توجیهی این طرح می‌باشد. بررسی و توجیهات این گزارش در جلد سوم حاوی نقشه‌های عملکردی و شیوه‌های معماری، ضوابط ساختمانی و مکانیزم‌های اجرای طرح است که بر پایه تجزیه تحلیل‌های انجام شده از شناخت وضع موجود تدوین گردیده و به اقدام‌های مشخصی در جهت بهسازی کالبدی و عملکردی خیابان در زمینه تعیین الگوهای حرکت سواره و پیاده و بهسازی و اصلاح کالبدی فیزیکی و معابر منجر گردیده است.

طرح "ویژه ساماندهی و احیای لاله‌زار" یکی از طرح‌های ویژه‌ای است که تهیه و اجرای آن در چارچوب طرح تفضیلی جدید منطقه ۱۲ به تصویب رسیده است. این طرح در قالب "طرح ساماندهی و تجدید ساختار محور تاریخی فرهنگی خیابان لاله‌زار" مطرح می‌شود، اما عملاً به ارائه ضوابط مربوط به ساخت‌وساز محور لاله‌زار قدیم می‌پردازد. در این پروژه به اهداف، اقدامات و الگوی پیشنهادی کاربری و طبقات اشاره می‌کند و در این راستا به ارائه ضوابط مربوط به تفکیک املاک، موارد مجاز استفاده از زمین، احداث بنا، تراکم ساختمانی، تعداد طبقات و تامین پارکینگ پرداخته است.

مبانی نظری

در نیمه دوم قرن بیستم ساکنان شهرهای بزرگ آمریکایی دچار هراس ناگهانی از جنایت‌هایی شدند که مخفیانه در زوایای تاریک مرکز شهر رخ می‌داد و این امر به «فرار هراسان» مردم از مراکز شهری انجامید. مراکز شهرها به آهنرباهای نیرومندی برای انبوه مردم تبدیل شده بودند که مایل به خوشگذرانی با انواع گوناگونی از سرگرمی‌ها و تفریحات همگانی‌ای بودند که فقط مراکز شهرهای بزرگ-و نه دیگر نواحی شهری کم‌جمعیت‌تر قادر به عرضه آن بودند (باومن، ۱۳۸۴: ۱۶۱).

جان هانیگان^۱ دریافت که نزدیک به انتهای قرن بیستم گرایش معکوسی شروع شد. پس از سالیان متمادی هراس از «بیرون رفتن در شب» و در نتیجه «متروک شدن» شهرها، مشایخ شهرهای آمریکایی و حامیان آن‌ها کوشیدند تا دوباره مراکز شهر را به محل تفریح و سرگرمی و جاذبه‌ای وسوسه‌انگیز تبدیل کنند. در نتیجه «سرگرمی به مرکز شهر باز می‌گردد» و «مسافران یک‌روزه بیرون شهر» دوباره به مرکز شهر روی می‌آورند با این امید که در آنجا چیزی «مهیج، امن و یافت نشدنی در حومه‌ها» بیابند (باومن، ۱۳۸۴: ۱۶۲).

محققانی چون هولاندز و چترتون که با «تمایز» برای بازتولید نابرابری و ایجاد نگاهی انتقادی به فراز و فرودهای تحول تاریخی زیست‌شبانه در غرب می‌نگرند، با نگاهی بدبینانه بر آن‌اند که فراگیر شدن زیست‌شبانه میسر نمی‌شد مگر اینکه زیست‌شبانه بتواند به‌عنوان ابزار تمایزیابی و در نتیجه حفظ فاصله‌ی گروه‌های اجتماعی متعدد، عمل نماید.

از نظر چترتون تعامل وجوه زیست‌شبانه در دو صورت‌بندی شکل می‌گیرد؛ یکی وجه استاندارد و تنظیم شده است که در فضای رسمی موضوعیت یافته است (تجربه‌ی مراکز تفریحی شبانه در غرب) و دیگری فضاهای غیررسمی و گروه‌های غیررسمی در زیست‌شبانه است. بدین ترتیب فضای غیررسمی زیست‌شبانه در اختیار طردشدگان (اعم از اقلیت‌های مختلف و افراد دارای درآمدهای پایین) و فضای رسمی در اختیار افراد دارای منزلت‌های مشخص اجتماعی است (بیانچینی، ۱۹۹۵). چترتون و هولاندز بر این عقیده هستند که میان گروه‌های اجتماعی گوناگون، تفاوت‌هایی در نحوه بهره بردن از فضاهای شبانه شهری وجود دارد که بسیار ناموزون است. از نظر وی متخصصان جوان پردرآمد، عزیزکرده‌های برنامه‌ریزان شهری و کسب‌وکارهای شبانه هستند و می‌توانند از بهترین سطح خدمات شبانه بهره‌مند شوند در حالی که طبقات متوسط رو به پایین چاره‌ای جز انتخاب فضاهای متوسط و تجاری ندارند و طبقات پایین، یعنی افراد کم‌درآمد، بیکار و مستمری‌بگیران مستمند عملاً جایگاهی در برنامه‌ریزی‌ها و فعالیت‌های شبانه ندارند و همگان به آن‌ها با نگاهی منفی می‌نگرند (چترتون و هولاندز، ۲۰۰۳).

¹-John Hannigan

²-Bianchini

³- Chatterton&Holland

پل چترتون و رابرت هولاندز در کتاب خود نوعی «برندسازی» در فضا برای افزایش جذابیت فضاهای شبانه پیشنهاد می‌کنند. پل چترتون تشریح چنین روندی در فضاهای شهری شبانه از اصطلاح "مک دونالدیسم" به معنای تجمعی از مشهورترین برندهای جهانی در یک محیط شهری استفاده می‌کند. افزایش ساعات فراغت در برابر ساعات کار و تغییر مفهوم تفریح و تبدیل آن به یک مفهوم صرف مصرفی، تأکید فراوان بر بهره‌وری و واجد معنای جدیدی در عرصه‌ی مفهوم‌سازی اجتماعی از نظریات وی است (چترتون و هولاندز، ۲۰۰۳).

همچنان که هانیگان می‌گوید برای برگرداندن کارکرد سرگرمی به مراکز شهرها می‌توان زیست‌شبان را در برخی از مراکز شهر طراحی کرد. چنین مرکزی باید دارای اهمیت بوده و فضای مهیج در آن شکل بگیرد؛ چراکه چنین فضاهایی به ندرت در حومه‌ها قابل شکل دادن است. همچنین چترتون بر اهمیت برندسازی برای افزایش جذابیت پیشنهاد می‌کند که در این زمینه نیز لاله‌زار پتانسیل خوبی دارد و زمینه مناسبی برای تبدیل به فضای زیست‌شبان در آن است.

روش تحقیق

مرحله گردآوری اطلاعات، آغاز فرآیندی است که طی آن محقق یافته‌های پیمایشی- میدانی را گردآوری می‌کند و سپس به تجزیه و تحلیل می‌پردازد. در روش میدانی محقق برای گردآوری اطلاعات ناگزیر است به محیط بیرون برود و با مراجعه به افراد یا محیط و نیز برقراری ارتباط مستقیم با واحد تحلیل یعنی افراد، اعم از انسان، مؤسسات و غیره، اطلاعات مورد نظر خود را گردآوری کند. در واقع، او باید ابزار سنجش یا ظروف اطلاعاتی خود را به میدان برود و با پرسشگری، مصاحبه، مشاهده و تصویربرداری آن‌ها را تکمیل نماید (حافظ نیا، ۱۳۸۳، ۱۶۴).

این مقاله با استفاده از دو نوع کیفی و کمی، تکنیک مشاهده در کیفی و تکنیک پرسش‌نامه در نوع کمی، به مطالعه و بررسی منطقه لاله‌زار پرداخته است. استراتژی به کار گرفته شده، استراتژی استقرایی است. طبق این دیدگاه، مشاهده و اندازه‌گیری بسیار دقیق و عینی و تحلیل دقیق و درست داده‌ها برای نیل به اکتشافات علمی ضرورت دارد. بیکن علم را مبتنی بر مشاهده بدون پیش‌فرض می‌داند؛ با پاک کردن ذهن از همه پیش‌داوری‌ها و تعصبات می‌توان (موضوع) را با نگاهی تازه قرائت کرد... این استراتژی متشکل از سه اصل انباشت، استقرا و اثبات است... منطق استقرایی برای به عمل آوردن تعمیم‌هایی درباره الگوهای قواعد موجود در داده‌های به دست آمده مورد استفاده قرار می‌گیرد (بلیکی، ۱۳۷: ۱۳۸۴).

مشاهده نیز مهارت روزمره دیگری است که به شکل روش‌شناختی و در پژوهش کیفی به کار گرفته شده است. در واقع تمامی حس‌ها در مشاهده گرد هم آمده‌اند. مشخصه بارز این روش آن است که محقق بی هیچ مقدمه و تدارکی مستقیماً وارد میدان می‌شود... پیش‌زمینه نظری مشاهده عبارت

است از تحلیل تولید واقعیت اجتماعی از منظر بیرونی... روش مشاهده تلاشی است برای مشاهده رویدادها به همان شکل طبیعی‌شان (فلیک، ۲۴۴: ۱۳۸۷).

روش توصیفی و تحلیلی این نوشته به صورت مطالعات میدانی متکی بر روش‌های تحقیق از طریق مشاهده و عکس‌برداری همراه با تعدادی پرسشنامه توزیع شده است. پرسشنامه با سؤالات بسته و پاسخ‌ها به صورت جواب‌های چندگزینه‌ای با طیف لیکرت طراحی شده است. به دلیل نبود سکنه قدیمی و عدم وجود اطلاعات کافی افراد در این محدوده، رفت‌وآمد زیاد و زمان‌بر بودن، جهت دستیابی به جامعه آماری از روش تصادفی در این پژوهش استفاده شده است. پرسشنامه‌ها بین کسبه و رهگذران و افراد متخصص در رشته‌های مختلف جهت تجزیه و تحلیل موضوع توزیع گشته است. در نهایت از نرم‌افزار SPSS جهت تحلیل‌های آماری در پژوهش استفاده شده است. پایایی این نوشته از طریق آلفای کرونباخ بالای ۷ درصد سنجیده شده است و روایی آن صوری است.

اطلاعات فردی پرسش‌شوندگان از جمله جنسیت، سن، میزان تحصیلات، وضعیت تاهل و شغل مورد پرسش قرار گرفت. ضمن آنکه سؤالاتی مرتبط با تأثیر تنوع فعالیت شبانه‌گاهی و زندگی شبانه در مصرف‌کنندگان فضا، مؤثر بودن حمل و نقل عمومی در رونق گرفتن فعالیت‌های تفریحی شبانه، تأثیر احساس عدم امنیت در تصمیم‌گیری جهت رفتن به یک فضای شهری هنگام شب و عوامل ایجادکننده احساس ناامنی در محدوده بررسی شده است. در این میان به تأثیر قیمت خدمات و کالاهای بر تصمیم‌گیری جهت شرکت در فعالیت‌های شبانه، میزان حضور و کاهش آسیب‌های اجتماعی، ساعات استفاده از تفریحات شبانه در خارج از منزل، افزایش ساعت فعالیت مراکز خرید، سینماها و رستوران‌ها و عوامل اثرگذار در ایجاد احساس امنیت در شب، مورد بحث و سؤال بوده است. تمایل به توصیه این مکان برای دوستان و تمایل به سپری کردن اوقات فراغت شبانه در خیابان لاله‌زار در صورت وجود فعالیت‌های متنوع، نیز از میان سؤالات پرسش شده است.

به لحاظ بیان مهم‌ترین ویژگی‌های مثبت محدوده لاله‌زار، بیشترین زمینه اهمیت محور لاله‌زار، مشکلات موجود از منظر مصرف‌کنندگان آن فضاها، معضلات اجتماعی محدوده وجود نیز از میان سؤالات پرسش شده است. در زمینه اطلاعات مربوط به زندگی شبانه، میزان توافق جهت احیای کاربری پیشین در ساعاتی از شب، میزان تأثیر کاربری پیشین در استفاده فضا در شب توسط شهروندان را می‌توان نام برد.

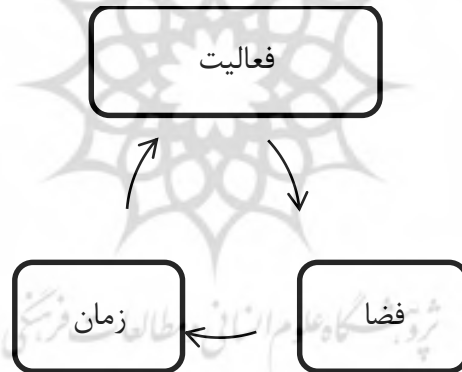
از منظر متخصصین حوزه مرمت بافت‌های تاریخی، میزان ارزش تاریخی و فرهنگی این فضا، ارزیابی آن‌ها از منظر زیبایی و جذابیت مکانی، اقدامات لازم جهت جلوگیری از رفتارهای ناهنجار و ضدا اجتماعی در شب، امکان بازگرداندن شدن هویت بافت با احیای کاربری پیشین در شب و احیای آن با ساماندهی جداره خیابان لاله‌زار از میان سؤالات پرسش شده است. همچنین در راستای اطلاعات مربوط به زندگی شبانه، میزان تأثیر ایجاد فعالیت شبانه در جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی و کالبدی، بررسی شد.

تحلیل کالبدی از منظر معماری

بعد زمان به ویژه زمان روزمره که انسان در طول شبانه روز با آن سروکار دارد، می‌تواند در امور مربوط به محیط‌های شهری بسیار مفید قرار گیرد. نقش زمان و در نظر داشتن برنامه برای زندگی شهری شهروندان باعث می‌شود از ابطال زمان جلوگیری شود.

مهم‌ترین راهکار افزایش زمان استفاده از فضاهای همگانی، تقویت زندگی اجتماعی و فعالیت همگانی در آن است و مهم‌ترین سیاست در دستیابی به این راهبرد، «کاربری مختلط» است (محمودی، ۱۳۹۳: ۲۵). لینچ در این باره معتقد است «زمان‌بندی فعالیت» به اندازه «فضابندی فعالیت» اهمیت دارد. وی کاربرد اصطلاحاتی مانند تعطیلات آخر هفته، ساعات کاری و ساعت اوج ترافیک را گواهی بر این مدعا می‌داند. از دیدگاه برخی صاحب‌نظران، چنین استفاده انقطاعی از فضا کاملاً اتلاف است. اگر همان‌گونه که برای استفاده از فضا برنامه‌ریزی می‌کنیم، برای زمان هم برنامه‌ریزی کنیم، در این صورت می‌توانیم زندگی خود را با صرفه‌جویی بیشتری از منابع ادامه دهیم (محمودی، ۱۳۹۳: ۵۱). با توجه به چنین تفاسیری، زمان یک پدیده ذهنی است که به شکل‌های گوناگون در شهر نقش‌آفرینی می‌کند. در سیاست‌های شهری استفاده از محیط در زمان‌های مختلف موجب قابل استفاده شدن آن از طریق تعریف فعالیت‌ها با پتانسیل‌های گوناگون است.

تصویر ۱: ارتباط متقابل فعالیت، زمان و فضا

بسیاری از عناصر و الگوهای زیست‌شبهانه در تهران تهدید تلقی می‌شوند؛ درحالی‌که می‌توانند به فرصتی مناسب برای بازآرایی شهر تبدیل گردند. وجود ذائقه‌های مختلف و سبک‌های زندگی بسیار متنوع و تکثر الگوهای زیست در چرخه فرهنگی تهران موجب آن شده است که تنها شکل متعارف زیست، زیست روزانه نباشد و حیات شهری شبانه نیز به میان آید. از این رو است که معماران و شهرسازان می‌توانند به‌جای تقویت و پرورش احساسات آمیزش‌هراسانه، سیاست‌هایی چون ترویج فضاهای عمومی گشوده، پذیرا و مهمان‌نواز دست بزنند. فضاهای شهری با قابلیت زیست‌شبهانه که

متعلق به تمامی طبقات شهرنشینی است و در حضور منظم و مشتاقانه آن‌ها مؤثر است که نه تنها به پویایی شهر و رشد اقتصاد آن کمک می‌کند؛ بلکه در جریان انباشت تجربه‌های زندگی، منجر به فهم متقابل می‌گردد و این انفاق ممکن نیست مگر در شریک بودن در فضاهای مشترک. برای فهم بهتر از زیست شبانه در تهران، به بررسی مفهوم فضا پرداخته شده است.

فضا محیطی مصنوعی است که نه تنها حاوی ویژگی‌های عام جغرافیایی و مادی جوامع است؛ بلکه آرمان‌های فرهنگی و ارزش‌های تاریخی یک جامعه را نیز نشان می‌دهد. در این حالت فضا به‌مثابه‌ی امری اجتماعی، واجد معناها، ارزش‌ها و ویژگی‌های خاصی در نظر گرفته می‌شود که از یک طرف خود محصول کنش اجتماعی و از طرف دیگر برسازنده‌ی کنش‌ها و عرصه‌های جدید در یک شرایط ساختاری معین است (هاروی، ۱۹۹۷).

دیگر عنصر قابل ملاحظه در بازآفرینی فضا، بعد زمان است. زمان به طور خاص در شهرهای مدرن نقش و اهمیت بسزاتری پیدا می‌کند. به شکلی که برخی همچون هانری لوفور (۱۹۹۹) اساساً فضا را به انواع فضاهای روزانه و «فضاهای شبانه» تقسیم می‌کنند. در پرتو این تقسیم‌بندی با دو نوع فضای شهری روبه‌رو هستیم که واجد ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و حتی جغرافیایی معینی است، به‌گونه‌های که تقابل این دو ساحت زیست‌شهری جوامع مدرن را با خود به‌پیش می‌برند؛ اما این نسبت در جوامع مختلف اشکال مختلفی به خود می‌گیرد. ممکن است در یک جامعه‌ای زیست-شبانه در فضاهای شهری در موازات زندگی روزانه و یا کاملاً در مقابل آن باشد.

شب در ساحت یک زمان مرده، همانند عرصه‌ای پربازده برای اهداف اقتصادی و فرهنگی به کار گرفته می‌شود. در کشورهای گوناگون و به ویژه غربی، گریزگاه‌های شبانه اکنون بیش از اینکه محلی حاشیه‌ای یا فضایی ناسالم باشند، به مکان‌هایی عادی و معمولی تبدیل شده‌اند که در آن‌ها تجارت خرید و فروش مانند هر جای دیگری در حال جریان است و ساکنان شهر می‌توانند با نوعی غرور درباره شهر "۲۴ ساعته‌ی" خود صحبت کنند (گوتدینز، ۱۳۹۱).

تصویر ۲: عکس هوایی خیابان لاله‌زار-۱۳۳۵، سازمان نقشه‌برداری کشور

از مشکلات اصلی بسیاری از مراکز شهری در شب، تک عملکردی و تک فرهنگی شدن فعالیت‌ها در آن است که با اتخاذ سیاست‌های صحیح می‌توان آن را سامان داد. اگر شاخصه‌های شکل‌دهنده به هویت خیابان لاله‌زار به سه دسته عوامل طبیعی، مصنوعی و نشانی تفکیک شوند، می‌توان میزان تأثیرگذاری این عوامل در شکل‌دهی به هویت فضایی این خیابان را به شکل زیر مطرح کرد. بدیهی است وضعیت خاص آب و هوایی این منطقه تأثیراتی را هرچند کم در شکل‌گیری فضای منطقه لاله‌زار داشته است. از شاخصه‌های طبیعی مؤثر در هویت فضایی خیابان لاله‌زار می‌توان به ویژگی‌های بستر طبیعی همچون شیب و جنس زمین و نیز پوشش گیاهی آن اشاره داشت.

اگر به کارکردها، رفتارها و فعالیت‌های تداوم یافته فوق که باعث تقویت و استمرار هویت غالب برای خیابان لاله‌زار شده‌اند به عنوان بعد ماهیتی بنگریم، دسته‌ای از کیفیت و خصوصیت کالبدی نیز نظیر فرم، معماری، ریتم و تناسبات بازشوها و ارتفاع هماهنگ جداره‌ها نیز مبین هویت فضایی آن بوده است. آنچه در شکل‌دهی به شخصیت فضای شهری می‌تواند مدنظر قرار گیرد، خمیرمایه اصلی هویت فضایی آن است. شاخصه‌های هویتی شامل مواردی همچون استقرار خصوصیات طبیعی مکان، استمرار فعالیت‌ها و کارکردهای خاص و یا استمرار خصوصیت‌های کالبدی مشخص در آن است.

در خصوص خیابان لاله‌زار، کارکرد غالب تفریحی و گردشگری این محور از دوره‌ای به بعد کم‌رنگ شده است تا جایی که فضای امروزی تقریباً تهی از ماهیت و محتوای تاریخی است. استمرار یا افزایش میزان انطباق مولفه‌های هویتی امروز با مولفه‌های مستمر تاریخی می‌تواند به تبیین هویت مطلوب آن در وضعیت حال منجر شود.

در مقاله حاضر با بهره‌گیری از تکنیک‌هایی شامل عکسبرداری، اسکیس‌های دستی از بناها و خیابان، جهت بررسی عوامل کالبدی و معماری چون عرض پیاده‌راه‌ها و شبکه‌های دسترسی، جداره‌های ارزشمند به لحاظ هنری-معماری و آشفتگی‌های سیمای کالبدی و همچنین فرم، تناسبات و بررسی کاربری‌ها از نوع فرهنگی و متروکه، رنگ و بافت منطقه انجام شده است. عناصر شهری از جمله مبلمان‌های شهری، کف‌سازی‌ها، پیوستگی احجام نسبت به یکدیگر، خط آسمان، بررسی نماها به لحاظ ناموزونی و یا ناهنجاری‌ها و نورپردازی‌ها است که در غایت منظر تاریخی بافت مؤثر می‌باشند. تکنیک عکسبرداری، فهم اثر هنری و محتوای معماری را به واسطه عنصر فیزیکی عکس، فراهم می‌کند. دانستن زبان تصویری برای درک معانی نهفته در عکس‌های معماری فراتر از سایر زبان‌ها، می‌تواند کارگشا باشد. اسکیس‌های دستی جهت نشان دادن واضح‌تر رویداد، نسبت به سایر تکنیک‌ها قوی‌تر عمل می‌کند. قدرت درک بصری و حافظه بصری به واسطه مطالعات با تکنیک اسکیس مهیا شده است. همچنین اسکیس سریع همواره روش خوبی برای تبادل اطلاعات است به طوری که یک طرح به اندازه هزار کلمه ارزش دارد. مبلمان شهری به عنوان زبان ناطق هویت انسان، می‌تواند در راستای هویت شهری و سیمای آن قدم بردارد؛ زیرا منظر شهری نیز آمیزه‌های فیزیکی و هندسی طبیعی در فضاهای شهری را بر اساس اصول زیبایی‌شناسی و تناسب رنگ‌ها ایجاد می‌کند.

جدول سوات که ابزاری کارآمد برای شناسایی شرایط محیط پیرامونی است جهت ارزیابی برنامه‌های استراتژیک به کار گرفته می‌شود که در نتیجه آن هر استراتژی دو عامل درونی و بیرون را شامل می‌شود. از این رو با ارزش‌گذاری به محدودیت‌ها، امکانات، نقاط فرصت و تهدیدهای منطقه، می‌توان استراتژی‌هایی جهت پیشنهادات صحیح ارائه داد. این کار در قالب تهیه جدول سوات^۱ دنبال شده است. در این نوشته، با حضور ساعت‌ها در خیابان لاله‌زار و عکسبرداری از آن محیط ضمن انجام ترسیمات و کروکی‌هایی از محل، به بررسی منابع تاریخ معماری منطقه پرداخته شده است. جدول سوات برون‌داد این اطلاعات است که از طریق آن داده‌ها کنار یکدیگر ترکیب شده‌اند و در ادامه به آن اشاره می‌شود. با توجه به جدول سوات، خیابان لاله‌زار دارای محدودیت‌ها و تهدیدات بسیاری است که می‌توان با امکانات و فرصت‌های حاضر در محدوده، چنین مسایلی را کم‌رنگ و یا حتی از میان برداشت و راهکارهایی جهت رسیدن به هدف نهایی ارائه داد.

^۱ - SWOT(Strengths, Weakness, Opportunities, Threats)

جدول ۱: محدودیت‌ها و امکانات خیابان لاله‌زار

امکانات	محدودیت‌ها
مجاورت با خطوط حمل‌ونقل عمومی	عرض کم خیابان لاله‌زار
وجود پارکینگ‌های فعال در محدوده	مشکلات بارگیری واحدهای تجاری
مجاورت با شبکه پیاده مرکز تاریخی تهران	تعدد موتور سیکلت‌ها و پارک آن‌ها در حاشیه
وجود کاربری اقامتی	آلودگی زیست‌محیطی ناشی از تردد خودرو
وجود کاربری‌های تزیینی الکتریکی-لوازم‌فروشی	کاربری‌های فرهنگی متروکه در طول خیابان
بازارچه پوشاک کوچک برلن که موجب سرزندگی این خیابان می‌شود	تعریض فعالیت‌های کارگاهی و انباری در بافت مسکونی
جداره‌های ارزشمند در طول خیابان	تراکم شدید فعالیت در روز و پایین بودن تراکم فعالیت در شب
وجود مراکز فرهنگی ارزشمند همچون سینما و تئاترها از گذشته	آشفته‌گی در سیمای کالبدی به دلیل فقدان مقررات نماسازی
کاربری مسکونی در پشت لایه اصلی	مخدوش شدن حس زمان به‌واسطه ساخت‌وسازهای جدید ناهماهنگ با هویت محدوده
ساخت‌وساز کم در محدوده بافت	ناهنجاری نماهای موجود به دلیل وجود الحاقات و تابلوهای نامناسب

جدول ۲: فرصت‌ها و تهدیدها در خیابان لاله‌زار

تهدیدها	فرصت‌ها
کم‌توجهی به ضعف حمل‌ونقل عمومی مرکز شهر	وجود سیستم‌های حمل‌ونقل جانشین
اشغال فضای کوچه‌های مرتبط با خیابان لاله‌زار به عنوان فضای پارک خودروها	امکان در نظر گرفتن خیابان لاله‌زار به عنوان محور پیاده ارتباطی
احتمال از بین رفتن کاربری‌های فرهنگی با توجه به متروکه شدن آن‌ها	امکان بهره‌برداری از مراکز اقامتی در مسیر جهت امنیت بیشتر در شب
از بین رفتن هویت اجتماعی به دلیل گرایش ساکنین اصیل به گریز از منطقه و سکونت در منطقه جدید	بازگرداندن وضعیت کاربری‌های فرهنگی (سینما و تئاتر) و احیاء آن‌ها
کاهش هویت فرهنگی-تفریحی خیابان	برگرداندن منظر تاریخی بافت با سامان دادن تأسیسات جدید

فضا از منظر مصرف‌کنندگان

با پرسش‌گری متخصصانه از مصرف‌کنندگان این منطقه، به اختصار به بررسی نتایج حاصل از سؤالات پرسشنامه پرداخته می‌شود. موارد مورد بحث در این بخش مربوط به خیابان لاله‌زار و شاخص-های مورد نیاز زندگی شبانه می‌باشد.

-تنوع فعالیت شبانه‌گاهی و زندگی شبانه در این سؤال از مردم خواسته شده تا به این موضوع پاسخ بدهند که تنوع فعالیت‌های شبانه‌گاهی در تصمیم‌گیری شما برای شرکت در فعالیت‌های شبانه تا چه حد مؤثر است؟

جدول ۳: تنوع فعالیت‌های شبانه

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
بسیار زیاد	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰
زیاد	۱۲	۰/۶۰	۰/۶۰	۰/۷۰
متوسط	۳	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۸۵
کم	۱	۰/۵	۰/۵	۰/۹۰
بسیار کم	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

طبق جدول فراوانی به‌دست‌آمده ۶۰ درصد از پرسش‌شوندگان تنوع فعالیت‌های شبانه در تصمیم‌گیری‌شان "زیاد" مهم می‌باشد و ۱۰ درصد تنوع فعالیت‌ها برای آن‌ها اهمیت بسیار کم دارد.

-حمل و نقل عمومی و زندگی شبانه در این سؤال از مردم خواسته‌شده است تا نظرشان را درباره مؤثر بودن حمل و نقل عمومی در رونق گرفتن فعالیت‌های تفریحی شبانه اعلام کنند.

جدول ۴: حمل و نقل عمومی در زندگی شبانه

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
بسیار زیاد	۳	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۱۵
زیاد	۱۲	۰/۶۰	۰/۶۰	۰/۷۵
متوسط	۳	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۹۰
کم	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

طبق جدول فراوانی بدست آمده ۶۰ درصد از پرسش‌شوندگان معتقدند که حمل‌ونقل عمومی در رونق گرفتن فعالیت‌های تفریحی شبانه "زیاد" مؤثر است و ۱۵ درصد تأثیر حمل‌ونقل را بسیار زیاد می‌دانند.

-احساس عدم امنیت: در سوالی جداگانه، احساس امنیت مردم سنجیده شده است. در سؤال اول از مردم پرسیده شده است احساس عدم امنیت تا چه میزان برای تصمیم‌گیری آن‌ها برای رفتن به یک فضای شهری هنگام شب مؤثر است؟ و در سؤال دوم اینکه چه عواملی باعث ایجاد احساس ناامنی در آن‌ها می‌شود؟

جدول ۵: احساس امنیت و رفتن به فضای شهری

فراوانی تجمعی	درصد فراوانی نسبی معتبر	درصد فراوانی نسبی	فراوانی	
۰/۴۰	۰/۴۰	۰/۴۰	۸	بسیار زیاد
۰/۹۰	۰/۵۰	۰/۵۰	۱۰	زیاد
۰/۹۵	۰/۵	۰/۵	۱	متوسط
۰/۱۰۰	۰/۵	۰/۵	۱	کم
	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۲۰	جمع

در سؤال اول این بخش با توجه به جدول فراوانی به دست آمده ۵۰ درصد از پرسش‌شوندگان احساس عدم امنیت در تصمیم‌گیری‌شان برای رفتن به فضای شهری هنگام شب "زیاد" مهم است و ۵ درصد این اهمیت را کم دیده‌اند.

جدول ۶: عوامل ناهنجاری‌های اجتماعی

فراوانی تجمعی	درصد فراوانی نسبی معتبر	درصد فراوانی نسبی	فراوانی	
۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۲۵	۵	خلوتی معابر
۰/۶۰	۰/۳۵	۰/۳۵	۷	رفتارهای ناهنجار اجتماعی
۰/۸۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۴	خیابان‌های تاریک
۰/۸۵	۰/۵	۰/۵	۱	حمل‌ونقل عمومی نامناسب
۰/۹۰	۰/۵	۰/۵	۱	ساعت کم فعالیت مغازه‌ها
۰/۱۰۰	۰/۱۰	۰/۱۰	۲	همه موارد
	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۲۰	جمع

در سؤال دوم، طبق جدول فراوانی ۳۵ درصد از افراد، رفتارهای ناهنجار اجتماعی را عامل نامنی می‌دانند، ۵۰ درصد حمل‌ونقل عمومی نامناسب و ۲۰ درصد خیابان‌های تاریک می‌دانند.

-**قیمت خدمات** در این سؤال پرسیده شده است که قیمت خدمات و کالاها تا چه میزان بر تصمیم‌گیری آن‌ها برای شرکت در فعالیت‌های شبانه مؤثر است؟

جدول ۷: تأثیر قیمت خدمات

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
بسیار زیاد	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰
زیاد	۹	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۶۵
متوسط	۶	۰/۳۰	۰/۳۰	۰/۹۵
کم	۱	۰/۵	۰/۵	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

با توجه به جدول فراوانی ۴۵ درصد از افراد قیمت خدمات و کالا در تصمیم‌گیری آن‌ها "زیاد" مهم است و ۲۰ درصد "بسیار زیاد" مهم است.

-**کاهش آسیب‌های اجتماعی** در این سؤال از مردم خواسته شده تا اعلام کنند تا چه میزان حضور افراد باعث کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌گردد؟

جدول ۸: کاهش آسیب‌های اجتماعی

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
بسیار زیاد	۱۱	۰/۵۵	۰/۵۵	۰/۵۵
زیاد	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۷۵
متوسط	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۸۵
کم	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۹۵
بسیار کم	۱	۰/۵	۰/۵	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

با توجه به جدول فراوانی ۵۵ درصد از پرسش‌شوندگان حضور افراد را برای کاهش آسیب‌های اجتماعی "بسیار زیاد" مؤثر می‌دانند و ۵ درصد بسیار کم می‌بینند.

-**افزایش ساعت فعالیت** در دو سؤال مختلف نسبت به تأثیرات ساعت فعالیت از افراد سؤال پرسیده شد. در سؤال اول پرسیده شد تا چه ساعتی امکان استفاده از تفریحات شبانه در خارج از

منزل را دارید؟ و در سؤال دوم اینکه به نظر شما افزایش ساعت فعالیت مراکز خرید، سینماها و رستوران‌ها تا چه ساعتی مناسب است؟

جدول ۹: ساعت استفاده از تفریحات شبانه

فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی	فراوانی
۰/۳۰	۰/۳۰	۰/۳۰	۱۰ شب
۰/۴۰	۰/۱۰	۰/۱۰	۱۱ شب
۰/۸۵	۰/۴۵	۰/۴۵	۱۲ شب
۰/۱۰۰	۰/۱۵	۰/۱۵	۱ بامداد
	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	جمع

۴۵ درصد در پاسخ به این سؤال تا ساعت ۱۲ شب امکان استفاده از تفریحات شبانه در خارج از منزل را اعلام کردند و ۱۵ درصد تا ۱ بامداد.

جدول ۱۰: افزایش ساعت فعالیت مراکز خرید تا چه زمانی

فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی	فراوانی
۰/۵	۰/۵	۰/۵	تا ۱۱ شب
۰/۳۵	۰/۳۰	۰/۳۰	تا ۱۲ شب
۰/۸۵	۰/۵۰	۰/۵۰	تا ۱ بامداد
۰/۱۰۰	۰/۱۵	۰/۱۵	تا ۲ بامداد
	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	جمع

۵۰ درصد مردم تمایل دارند تا ساعت فعالیت مراکز خرید، رستوران‌ها و سایر تفریحات شبانه تا ساعت ۱ بامداد افزایش یابد.

-احساس امنیت در این سؤال از مردم پرسیده شد کدام یک از موارد در ایجاد احساس امنیت

در شب مؤثر است؟

جدول ۱۱: موارد مؤثر در احساس امنیت

فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی	فراوانی
۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۱۵	نورپردازی

حضور و نظارت اجتماعی مردم	۳	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۳۰
حمل و نقل عمومی	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۴۰
همه موارد	۱۲	۰/۶۰	۰/۶۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

طبق جدول فراوانی ۶۰ درصد مردم نورپردازی، حضور مستمر پلیس، حمل و نقل عمومی و حضور و نظارت مردم برای ایجاد امنیت در شب را مؤثر می‌دانند؛ و ۱۰ درصد تنها حمل و نقل عمومی را در این زمینه مؤثر یافته‌اند.

- تمایل مردم برای حضور در خیابان لاله‌زار در دو سؤال مختلف از مردم پرسیده شده است که آیا شما فضای لاله‌زار را به عنوان مکانی برای دیدن دوستان خود انتخاب می‌کنید؟ و در سؤال دوم اینکه آیا تمایل دارید در صورت وجود فعالیت‌های متنوع، اوقات فراغت خود را هنگام شب در خیابان لاله‌زار سپری کنید؟

جدول ۱۲: آیا لاله‌زار را برای دیدن دوستان خود انتخاب می‌کنید؟

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
بله	۸	۰/۴۰	۰/۴۰	۰/۴۰
خیر	۱۲	۰/۶۰	۰/۶۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

در سؤال اول با توجه به جدول فراوانی ۶۰ درصد مردم این فضا را برای دیدن دوستان انتخاب نمی‌کنند و تنها ۴۰ درصد آنجا را انتخاب می‌کنند.

جدول ۱۳: اوقات فراغت شبانه در خیابان لاله‌زار با وجود فعالیت‌های متنوع

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
بله	۱۳	۰/۶۵	۰/۶۵	۰/۶۵
خیر	۱	۰/۵	۰/۵	۰/۷۰
گاهی اوقات	۶	۰/۳۰	۰/۳۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

در سؤال دوم این بخش، زمانی که وجود فعالیت‌های متنوع در خیابان لاله‌زار مطرح شد، ۶۵ درصد از افراد حاضر بودند تا در هنگام شب در این خیابان حضور داشته باشند و ۵ درصد کماکان تمایلی به حضور در این خیابان نداشتند. در ادامه سؤالاتی مرتبط با محدوده لاله‌زار طرح شد. در این سؤال از افراد خواسته‌شده است تا مهم‌ترین ویژگی‌های مثبت محدوده لاله‌زار را بیان کنند.

جدول ۱۴: ویژگی‌های مثبت محدوده لاله‌زار

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
دسترسی آسان	۱	۰/۵	۰/۵	۰/۵
دسترسی به وسایل نقلیه عمومی	۵	۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۳۰
قرار گرفتن در مرکز شهر	۵	۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۵۵
پاساژهای جدید و قدیم	۹	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

طبق جدول فراوانی ۴۵ درصد از افراد وجود پاساژهای جدید و قدیم را مهم‌ترین ویژگی‌های این محدوده می‌دانند و ۵ درصد دسترسی آسان را عامل مهم می‌دانند.

-اهمیت محور لاله‌زار در این سؤال از افراد پرسیده شد به نظر شما بیشترین اهمیت محور لاله‌زار در چه زمینه‌ای است؟

جدول ۱۵: اهمیت محور لاله‌زار

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
نقش تاریخی	۵	۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۲۵
نقش تجاری	۱۳	۰/۶۵	۰/۶۵	۰/۹۰
نقش تفریحی	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰۰

	جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	
--	-----	----	-------	-------	--

بیشترین درصد جامعه آماری (۶۵ درصد) نقش تجاری و کمترین درصد جامعه آماری (۱۰ درصد) نقش تاریخی را به عنوان بیشترین اهمیت محور لاله‌زار اعلام کرده‌اند.

– مشکلات محدوده در این سؤال خواسته شد که افراد نظر خود را درباره مشکلات موجود در این محدوده از دید خود بیان کنند.

جدول شماره ۱۶ «مشکلات موجود در لاله‌زار»

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
فرسودگی بافت محدوده	۸	۰/۴۰	۰/۴۰	۰/۴۰
معضلات اجتماعی	۶	۰/۳۰	۰/۳۰	۰/۷۰
مشکلات ترافیکی سواره	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۹۰
مشکلات تردد پیاده	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

طبق این جدول فراوانی ۴۰ درصد از جامعه آماری فرسودگی بافت محدوده را مشکل این محدوده اعلام کرده‌اند و ۳۰ درصد نیز معضلات اجتماعی را جزء مشکلات محدوده بیان کرده‌اند.

– معضلات اجتماعی محدوده در این سؤال از افراد پرسیده شده که به نظر شما کدامیک از معضلات اجتماعی در این محدوده وجود دارد؟

جدول ۱۷: معضلات اجتماعی محدوده

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
معتادان	۹	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۴۵
تکدی گری	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۶۵
ارازل و اوباش	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۸۵
دزدی	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۹۵
نزاع و پرخاشگری	۱	۰/۵	۰/۵	۰/۱۰۰

	جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰
--	-----	----	-------	-------

با توجه به آمار بدست آمده ۴۵ درصد معتادان و نیز ۲۰ درصد تکدی‌گری و وجود ارازل و اوباش را جزء معضلات محدوده لاله‌زار عنوان کرده‌اند.

-**کاربری پیشین در محدوده** در این سوال از افراد پرسیده شد که تا چه میزان با ایجاد کاربری پیشین در ساعاتی از شب موافق هستید؟

جدول ۱۸: ایجاد کاربری پیشین در شب

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
بسیار زیاد	۳	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۱۵
زیاد	۱۳	۰/۶۵	۰/۶۵	۰/۸۰
متوسط	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۹۰
کم	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

طبق این جدول ۶۵ درصد از جامعه آماری با ایجاد کاربری پیشین در ساعاتی از شب به میزان "زیاد" و ۱۵ درصد با میزان بسیار زیاد موافق هستند. تنها ۲۰ درصد به میزان کم یا بسیار کم با این موضوع توافق دارند.

-**کاربری پیشین و حضور افراد** در این سؤال از افراد پرسیده شد که تا چه میزان احیای کاربری پیشین در استفاده شدن فضا در شب توسط شهروندان مؤثر است؟

جدول ۱۹: احیای کاربری پیشین و استفاده از فضا

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
بسیار زیاد	۳	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۱۵
زیاد	۱۳	۰/۶۵	۰/۶۵	۰/۸۰
متوسط	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۹۰
کم	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

با توجه به جدول فراوانی ۶۵ درصد از افراد کاربری پیشین را در استفاده شدن فضا در شب "زیاد" مؤثر می‌دانند و ۱۰ درصد آن را "کم" تأثیر می‌دانند. ۱۵ درصد افراد به میزان بسیار زیاد موافق هستند.

- ارزش تاریخی و فرهنگی محدوده لاله‌زار در این سؤال پرسیده شد که به نظر شما فضای شهری لاله‌زار تا چه میزان دارای ارزش تاریخی و فرهنگی می‌باشد؟

جدول ۲۰: میزان ارزش تاریخی فرهنگی فضای شهری لاله‌زار

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی معتبر نسبی	فراوانی تجمعی
بسیار زیاد	۶	۰/۳۰	۰/۳۰	۰/۳۰
زیاد	۱۲	۰/۶۰	۰/۶۰	۰/۹۰
متوسط	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

با توجه به جدول فراوانی ۶۰ درصد از افراد این فضای شهری را "زیاد" و ۱۰ درصد در حد "متوسط" دارای ارزش تاریخی و فرهنگی می‌دانند.

- زیبایی و جذابیت محدوده در این سؤال پرسیده شد که از نظر زیبایی و جذابیت، مکان لاله‌زار را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

جدول ۲۱: زیبایی و جذابیت محدوده لاله‌زار

	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی معتبر نسبی	فراوانی تجمعی
زیاد	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰
متوسط	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۳۰
کم	۱۴	۰/۷۰	۰/۷۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

۷۰ درصد از جامعه آماری زیبایی و جذابیت این مکان را "کم" و ۱۰ درصد آن را "زیاد" می‌دانند. ۲۰ درصد جمعیت پرسش شده آن را در حد "متوسط" یافته‌اند.

- جلوگیری از رفتارهای ناهنجار در ادامه طی سؤالی از مخاطبین پرسیده شد جهت جلوگیری از رفتارهای ناهنجار و ضداجتماعی در شب‌های لاله‌زار چه اقداماتی نیاز است؟

جدول ۲۲: جلوگیری از رفتارهای ناهنجار در لاله‌زار

فراوانی	فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی	فراوانی نسبی معتبر	فراوانی نسبی
نورپردازی	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰
حضور و نظارت اجتماعی مردم	۷	۰/۳۵	۰/۳۵	۰/۵۵
حمل و نقل عمومی مناسب	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۷۵
حضور مستمر پلیس	۱	۰/۵	۰/۵	۰/۸۰
همه موارد	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

۳۵ درصد از افراد، حضور و نظارت اجتماعی مردم را برای جلوگیری از ناهنجاری‌ها و ۲۰ درصد نورپردازی و حمل‌ونقل عمومی مناسب را اعلام کرده‌اند. تنها ۵ درصد معتقدند حضور مستمر پلیس در منطقه موجب جلوگیری از رفتارهای ناهنجار می‌شود.

-مزایای فعالیت شبانه در زمینه مزایای فعالیت شبانه، نظر آن‌ها درباره این موضوع در محدوده بافت لاله‌زار مورد پرسش قرار گرفت.

جدول ۲۳: مزایای فعالیت شبانه

فراوانی	فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی	فراوانی نسبی معتبر	فراوانی نسبی
ایجاد اقتصاد محلی	۳	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۱۵
ایجاد احساس امنیت	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۳۵
کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی	۹	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۸۰
استفاده بیشتر شهروندان از فضا	۴	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۱۰۰
جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

۴۵ درصد از جامعه آماری کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی، ۱۵ درصد ایجاد اقتصاد محلی و ۲۰ درصد ایجاد احساس امنیت را از مزایای فعالیت شبانه اعلام کرده‌اند.

- **هویت محدوده لاله‌زار** طی دو سؤال مختلف پرسیده شد که آیا به نظر آن‌ها ایجاد کاربری پیشین در ساعتی از شب، هویت را به این بافت بازمی‌گرداند؟ و در سؤال دوم آیا با ساماندهی جداره خیابان لاله‌زار می‌توان هویت و ارزش تاریخی را به آن بازگرداند؟

جدول ۲۴: هویت محدوده لاله‌زار

		فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
	بله	۹	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۴۵
	تا حدی	۱۱	۰/۵۵	۰/۵۵	۰/۱۰۰
	جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

۵۵ درصد از افراد ایجاد کاربری پیشین را "تاحدی" برای بازگرداندن هویت به خیابان اعلام کرده‌اند و ۴۵ درصد به نظرشان ایجاد کاربری پیشین در شب هویت را به بافت بازخواهد گرداند.

جدول ۲۵: هویت و ساماندهی خیابان لاله‌زار

		فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی معتبر	فراوانی تجمعی
	بله	۸	۰/۴۰	۰/۴۰	۰/۴۰
	خیر	۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۵۰
	تا حدی	۱۰	۰/۵۰	۰/۵۰	۰/۱۰۰
	جمع	۲۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	

۵۰ درصد از افراد اعلام کرده‌اند که "تا حدی" می‌توان با ساماندهی جداره خیابان لاله‌زار

هویت آن را بازگرداند و ۱۰ درصد مخالف این موضوع بودند.

- **فعالیت شبانه و آسیب اجتماعی** در این سؤال این موضوع مورد پرسش قرار گرفت که به

نظر شما تا چه حدی می‌توان با ایجاد فعالیت شبانه از آسیب‌های اجتماعی و کالبدی جلوگیری کرد؟

جدول ۲۶: فعالیت شبانه و آسیب اجتماعی

فراوانی تجمعی	درصد فراوانی نسبی معتبر	درصد فراوانی نسبی	فراوانی	
۰/۴۰	۰/۴۰	۰/۴۰	۸	بسیار زیاد
۰/۷۰	۰/۳۰	۰/۳۰	۶	زیاد
۰/۹۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۴	متوسط
۰/۱۰۰	۰/۱۰	۰/۱۰	۲	کم
	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۲۰	جمع

طبق جدول فراوانی ۴۰ درصد افراد اعلام کرده‌اند "بسیار زیاد" می‌توان با ایجاد فعالیت‌های شبانه از آسیب‌های اجتماعی و کالبدی جلوگیری کرد.

سیاست‌ها و راهبردها

نتایج یافته‌های علمی این مطالعه که برآمده از پیمایش، مصاحبه و مشاهده است تحلیل علمی شده و به صورت پیشنهاد‌های سیاستی جهت استفاده مدیران شهری ارائه می‌شود.

مقاله حاضر، با توجه به «بعد زمان» و التزام آن در شهرهای امروزی سعی در بررسی زندگی شبانه از منظر نظریات چترتون داشته است. این نوشته با نگاه به نظریات مخاطبان و منطقه لاله‌زار از حیث تاریخ معماری و ارزش‌های فرهنگی شبانه، طبقه‌بندی مؤلفه‌های کیفی اثرگذار بر شکل‌گیری فضای شبانه در چهار بعد اصلی اجتماعی، اقتصادی، محیطی و فرهنگی صورت گرفته است. با برهم نهادن این مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌ها و بهره‌گیری از کاربران و پتانسیل‌های گذشته این خیابان، به ارائه راهبردهای طراحی با احترام به زمینه تاریخی موجود در بافت فرسوده لاله‌زار بحث شده است. سیاست‌ها با نظر به مشاهدات صورت گرفته در خیابان لاله‌زار طی روزها و نظرات مصرف‌کنندگان این فضا، این تحقیق از طریق پرسشگری‌ها التزام یافته است. ضرورت و اهمیت ساماندهی بافت و توجه به هویت بافت تاریخی، نیاز به ارائه سه دسته ضوابط پیشنهادی برای احیای زندگی شبانه این منطقه، در قالب معیارهای اراضی، ضوابط کالبدی-فرمی و نیز میل‌مان شهری طراحی شده بر اساس اصول دقیق است. هر یک از این معیارها شامل اقداماتی است که می‌توانند در احقاق آن ضابطه کارساز باشند و مسیر

رسیدن به آن هدف را تقویت کنند که در ادامه به معرفی آن اجزا پرداخته شده است. برخی از این ضوابط بر اساس اصول فنی و تعدادی مربوط به امر زیباسازی منطقه است.

۱. ارائه ضوابط و معیارهای کاربری اراضی

- پیش‌بینی فضاهایی جهت شکل‌گیری فعالیت‌های کافه و رستوران از ضروریات است.
- تنوع فعالیت‌ها برای تمام اقشار، افراد و گروه‌های اجتماعی الزامی است.
- پیش‌بینی فضاهایی جهت شکل‌گیری دکه‌های خوراکی توصیه می‌شود.
- ایجاد مکانی‌هایی جهت دعوت از هنرمندان در محدوده لاله‌زار توصیه می‌شود.
- ایجاد فضا جهت اجرای موسیقی و تئاترهای خیابانی در شب پیشنهاد می‌شود.

۲. ارائه ضوابط و معیارهای فرم کالبدی

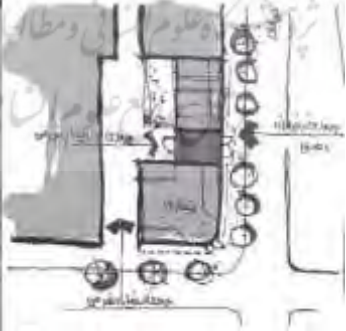
- قاب‌بندی جداره مغازه‌های حاشیه خیابان با استفاده از آجر در ترکیب با فلز الزامی است.
- دهانه واحدهای تجاری حداقل ۳/۵ متر و حداکثر ۴ متر مجاز است.
- به منظور ایجاد تنوع فضایی باز شدن برخی از ورودی واحدهای تجاری از محور فرعی به منظور سرزندگی به بافت‌های میانی مناسب است.
- هماهنگی نماسازی و مدول‌بندی در طبقات بالای همکف با نمای واحدهای تجاری توصیه می‌گردد.
- استفاده از شیشه‌رنگی و چوب در پنجره نما توصیه می‌شود.
- نصب تابلو واحدهای تجاری در نما الزامی می‌باشد.
- کلیه الحاقات قابل رویت در نماها باید حذف گردد.
- طراحی کف‌سازی پیاده با استفاده از سنگ فرش و نورپردازی انجام پذیرد.
- طراحی کف‌سازی با تأکید بر ورودی بناها

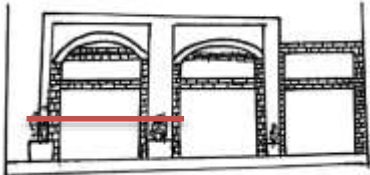
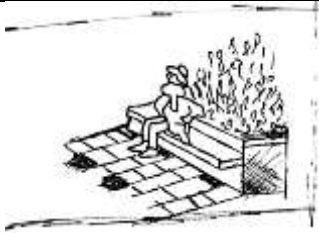

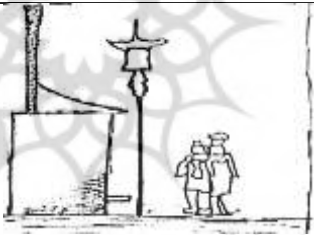

۳. ارائه ضوابط و معیارهای مبلمان شهری

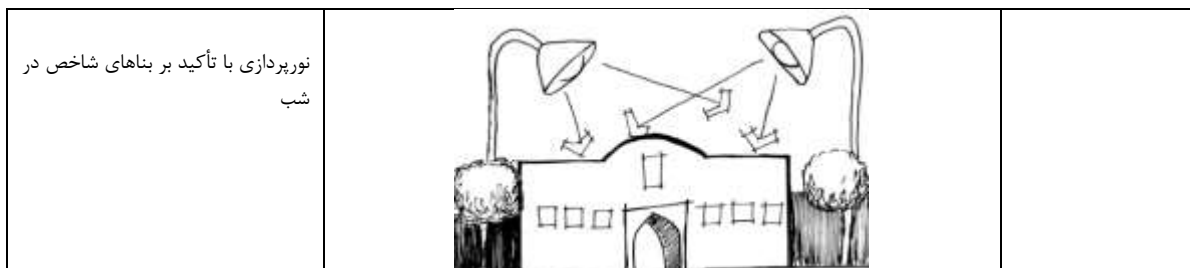
- طراحی جعبه گل به صورتی که امکان نشستن را فراهم آورد، توصیه می‌شود.
- استفاده از المان‌های سایه‌دار در کنار خیابان الزامی می‌باشد.
- نورپردازی محور با استفاده از المان‌های نوری توصیه می‌شود.
- نصب چراغ و روشنایی در محل ورودی بناها الزامی است.
- نورپردازی با تأکید بر بناهای شاخص در شب توصیه می‌گردد.

- فضای سبز و میلمان شهری نباید امکان حرکت سریع و آسان عابر پیاده را مسدود نماید.

جدول ۲۷: اسکیس ضوابط و معیارهای احیای بافت

توضیحات	اسکیس	
فضا جهت شکل‌گیری فعالیت‌های کافه، رستوران		
فضا جهت شکل‌گیری دکه‌های خوراکی		ضوابط و معیار کاربری اراضی
فضا جهت اجرای موسیقی و تئاتر- های خیابانی در شب		
ایجاد تنوع فضایی و سرزندگی به بافت‌های میانی با باز کردن ورودی واحدهای تجاری از محور فرعی		ضوابط و معیار فرمی - کالبدی

<p>دهانه واحدهای تجاری حداقل ۳/۵ و حداکثر ۴ متر مجاز</p>	<p>۳/۵ - ۴</p> 	
<p>توضیحات</p>	<p>اسکیس</p>	
<p>طراحی جعبه گل - امکان نشستن</p>		<p>ضوابط و معیار مبلمان شهری</p>
<p>المان سایه‌دار در کنار خیابان</p>		
<p>نورپردازی محور با استفاده از المان نوری</p>		
<p>امکان حرکت سریع و آسان عابر پیاده</p>		

منابع

- انوار، عبدالله. (۱۳۷۲). *غرب خیابان لاله‌زار*، کتاب تهران، جلد ۳، چاپ اول، تهران: انتشارات روشنگران.
- باومن، زیگمونت. (۱۳۸۳). *عشق سیال، در باب ناپایداری پیوندهای انسانی*، ترجمه عرفان ثابتی، تهران: نشر ققنوس
- برومند، فریدون. (۱۳۸۷). *خیابان لاله‌زار. مجله معمار*، ۵۳.
- بصیری مژدهی، رضا و محملی، حمیدرضا. (۱۳۹۱). *منظر شبانه در تهران. مجله منظر*، ۲۱.
- بلیکی، نورمن. (۱۳۸۴). *طراحی پژوهش‌های اجتماعی*، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: نشر نی.
- پارسی، محمدرضا. (۱۳۸۷). *ساختمان‌های لاله‌زار، نشریه معمار*، ۱۰ (۴).
- پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۸۲). *معیارهای کیفی سنجش قضا، آبادی*، ۳۹.
- ترک‌زاده، نغمه. (۱۳۸۰). *ظهور و افول لاله‌زار، نشریه شهرداری‌ها*، ۳ (۳۴): ۲۱-۱۶.
- تهامی، داریوش و حدادی، نصرالله. (۱۳۸۵). *گذری بر تهران*. تهران: انتشارات ایشمی‌فرد.
- چپمن، دیوید. (۱۳۸۶). *آفرینش محلات و مکان‌ها در محیط انسان‌ساخت*، تهران: نشر دانشگاه تهران.
- حاج زوار، نازنین. (۱۳۸۹). *باززنده‌سازی خیابان لاله‌زار با تکیه بر خاطره جمعی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، پردیس هنرهای زیبا، دانشکده معماری.
- حافظ‌پناه، محمدرضا. (۱۳۸۳). *مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی*، تهران: انتشارات سمت.
- حبیبی، سید محسن. (۱۳۸۷). *مسیر پیاده‌گردشگری، نشریه هنرهای زیبا*، ۹: ۴۳-۵۱.
- حبیبی، محسن. (۱۳۷۸). *فضای شهری حیات واقعه‌ای و خاطره‌های جمعی*، نشریه صفا، شماره ۲۸.
- حبیبی، محسن. (۱۳۸۶). *مرمت شهری*، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- حبیبی، محسن. (۱۳۸۸). *زندگی شهری، نور و شهر، مجله معماری و فرهنگ*، ۳۵.
- خستو، مریم و سعیدی رضوانی، نوید. (۱۳۸۹). *عوامل مؤثر بر سرزندگی فضاهای شهری، هویت شهر*، ۴ (۶).

- خشنود، مهرنوش، (۱۳۹۰) *بازیابی فضاهای جمعی در بافت‌های تاریخی در جهت هویت‌بخش به فضا*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده معماری، دانشگاه تهران.
- سرلک، ملیکا، (۱۳۹۷) *زندگی شبانه در بافت فرسوده شهری با ایجاد کاربری پیشین (نمونه موردی خیابان لاله‌زار)*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده معماری.
- شهری جعفری، (۱۳۸۳) *طهران قدیم*، انتشارات معین، تهران.
- صالحی، اسماعیل، همکاران، (۱۳۹۰) *بررسی راهکارهای ارتقا سرزندگی در بافت‌های فرسوده مطالعه موردی محله جولان همدان*، نشریه شهر نقش پردازان، سال اول، شماره سوم، ۱۹-۲۴.
- فلیک، اوه، (۱۳۸۷) *درآمدی بر تحقیق کیفی*، ترجمه هادی جلیلی، نشر نی.
- قاسمیان، سحر، (۱۳۸۳). *بازگشت به گذشته - باغ سینمای لاله‌زار، بذرافکن، کاوه*، تهران، دانشگاه آزاد، واحد مرکز.
- کریمان، حسین، (۱۳۵۵). *تهران در گذشته و حال*، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- گلکار، کوروش، (۱۳۸۶). *مفهوم کیفیت سرزندگی در طراحی شهری*، *مجله صفه*، ۱۶ (۴۴): ۶۶-۷۵.
- لطفی، سهند، (۱۳۹۱). *تبارشناسی بازآفرینی شهری از بازسازی تا نوزایی*، تهران: انتشارات آذرخش.
- مدنی‌پور، علی، (۱۳۸۷). *طراحی فضاهای شهری*، ترجمه: مرتضایی، فرهاد، تهران: انتشارات پردازش.
- مهدیاری، محمد و دیگران، (۱۳۷۸). *اسناد تصویری شهرهای ایرانی دوره قاجار*، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی و سازمان میراث فرهنگی کشور.
- میرزاده واقفی، سعیده سادات؛ رجامند، محمدعلی و دیگران، (۱۳۸۷). *معرفی گیاهان کاشته شده در سطح شهر تهران*، *زیست‌شناسی ایران*، ۲۱ (۲): ۲۹۸-۳۱۴.
- نائب، علی، (۱۳۹۱). *ساماندهی فضایی بافت فرسوده محدوده لاله‌زار با رویکرد برنامه‌ریزی مشارکتی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی گروه جغرافیا.
- نجمی، ناصر، (۱۳۵۶). *دار الخلافه تهران*، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- نوریخس، مسعود، (۱۳۸۱). *تهران به روایت تاریخ*، تهران: نشر علم.
- هایدگر، مارتین، (۱۳۸۸). *مفهوم زمان*، ترجمه نادر پدر نقشه، تهران: نشر پرسش.
- هدایت، رضاقلی، (۱۳۳۹). *روضه الصفاى ناصری*، جلد ۱۰، قم: انتشارات حکمت.
- هورکاد، برناد، (۱۳۸۸). *تهران - البرز*، ترجمه سیروس مهمانی، تهران: انتشارات ترانه.
- Carmona, M. (2021). *Public places urban spaces: The dimensions of urban design*. Routledge.
- Bianchini, F. (1995). Night cultures, night economies. *Planning Practice & Research*, 10(2), 121-126.
- Chatterton, P. (2002). Governing nightlife: Profit, fun and (dis) order in the contemporary city. *Entertainment Law*, 1(2), 23-49.

- Hollands, R., & Chatterton, P. (2003). Producing nightlife in the new urban entertainment economy: corporatization, branding and market segmentation. *International Journal of Urban and Regional Research*, 27(2), 361-385.
- Chatterton, P., & Hollands, R. (2003). *Urban nightscapes: Youth cultures, pleasure spaces and corporate power* (Vol. 18). Psychology Press.
- Costa, G. (2001). The 24-hour society between myth and reality. *Journal of human ergology*, 30(1-2), 15-20.

Revitalizing Nightlife in deteriorated Urban Fabric-

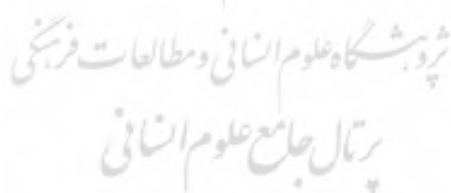
Case Study Laleh-Zar Street

Marzieh Azad Armki ^{1*}

Abstract

Urban deteriorated fabrics is a large part of Iran's cities, exacerbated by the aging of the fabric. Many metropolitan areas in Tehran also face such problems. As a result, the need to organize these urban spaces has become more and more evident, thus by changing lifestyles, residents of cities at leisure, at night and out of work hours, have fun and entertainments that contribute to the liveliness of urban environments. Night time use of space not only does not depreciate it, but the continued presence and activity of citizens makes it more important for people and city managers. This paper, according to the indices affecting night life, as well as the general knowledge of various features of Tehran and the features of the historical range of Laleh-Zar as a case study, is to provide strategies for creating previous use, this is to increase vitality, reduce damage of social and physical education, attract capital and restore main identity of the area. In the present study, two different methods, observation and questionnaire have been used. The required data has been collected, classified and extracted and therefore analyzed by SPSS statistical method. Finally, results indicate night-time indices such as sense of security, access to public transportation, attractiveness and beauty of space, increase hours of activity, as well as the recovering previous use of space. Night can attract people and the dynamics of the space, which reduces social and physical damage and also restores the main identity of the street.

Key words: Identity, Nightlife, Urban space, Vitality

1 . Assistant Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Design Engineering, Tarbiat Dabir Shahid Rajaee University, Tehran, Iran.